

Maria Putareva (Ceavdar), născută în 1962 în satul Stoianovca, raionul Cantemir. În prezent este profesoară la gimnaziul „Ivan Vazov” din localitatea natală.

Maria PUTAREVA (CEAVDAR)

ÎNTRU TRADIȚIE ȘI CONTEMPORANEITATE: AMINTIRILE UNEI BULGĂROAICE DIN SUDUL REPUBLICII MOLDOVA

MM: Dragă doamnă, ați copilărit în anii '70 ai secolului XX. Privind retrospectiv spre acea perioadă a așa-numitului „socialism dezvoltat”, cum s-a schimbat atunci modul tradițional de viață al bulgarilor?

MP: Am reușit să trăiesc perioada în care femeile: maica mea, mătușile, bunicile, practicau încă activități specifice unei comunități tradiționale. Pe lângă lucrările cotidiene: grădinaritul, grijile casnice, muncă zilnică în câmpurile colhozului, apoi ale sovhozului, ele mai erau preocupate de ceea ce făceau dintotdeauna bulgăroaicele: țesau covoare, cergi, prosoape, care era o muncă migăloasă și complicată.

MM: Ați văzut cu propriii dumneavoastră ochi războiul de țesut în casa părintească sau este vorba despre amintiri legate de cineva dintre rude?

MP: Îmi amintesc războiul de țesut din casa noastră, dar mai întâi de toate îmi amintesc cum mama se pregătea pentru această activitate îndelungată. Întâi de toate maica mea realiza o muncă, după mine titanică de pregătire, realiza-

tă doar în minte, fără suport de hârtie. Calcula de câtă ață avea nevoie pentru urzeală, de câte kilograme de lână și de câți coloranți pentru un covor. Se calculau proporțiile. Pregătirea avea loc încă din vară.

MM: Cum se lua decizia asupra tipului de covor care urma să fie țesut și cum erau alese motivele ornamentale?

MP: La noi în sat femeile colaborau între ele. Ornamentele care erau utilizate pentru țesutul covoarelor erau compuse doar de unele femei și transmise de la una la alta. Era desenat pe hârtie albă în pătrățele, fiecare pătrățel era un element al compoziției și ornamentul era „citit” cu mare atenție în timpul țesutului. Prin sat circulau ornamente pentru covoare de tip „tablă”, „trandafir / trandafiri roșii sau galbeni”, pentru covoare „pravo i sliuceano” (în dungi și în benzi cu flori).

MM: Într-o comunitate tradițională, unde utilizarea timpului urma o logică bine întemeiată, această activitate amplă și migăloasă – țesutul covoarelor – când se desfășura, de obicei?

MP: În perioada sovietică modul de viață în satul nostru nu s-a schimbat foarte mult. Vara, femeile lucrau în câmp, în gospodăria colectivă, dar iarna, pe când era frig și muncile câmpului nu erau posibile, ele puneau războiul și porneau țesutul. Interesant este că și atunci când femeia mergea la muncă, nu lăsa războiul de izbeliște, ci muncea după ziua de muncă până seara târziu, până la 1.00 – 2.00 noaptea.

MM: În anii '60–'70 ai secolului XX, copiii mai erau implicați în treburile casnice sau, odată cu perioada sovietică, s-au produs schimbări în acest sens?

MP: În familia noastră eu, fiind soră mai mare și având un frațior mic, eram responsabilă de el atunci când maica mea era ocupată cu activități casnice sau când se așeza la război ca să țese covorul pus deja pe urzeală. Iar când frățiorul dormea, ajutam cu pregătirea mosorelelor, ca maica mea cu mătușa să aibă de lucru și să țese fără pauze. Iar când una dintre femei se scula de la război, îmi încercam și eu puterile.

MM: Vorbim despre a doua jumătate a secolului XX, totuși. Toate femeile din sat aveau abilități bune de a „citi” ornamentele covoarelor și erau capabile să coordoneze procesul de țesere?”

MP: Nu erau școli care să pregătească femeile pentru muncile casnice. La noi în sat femeile învățau una de la alta. Cele care aveau mai puține cunoștințe și abilități veneau la ajutor, pregăteau mosorelele, urmăreau atent ce făceau femeile mai iscusite. Nu toate femeile aveau pricepere înăscută, nu la toate le-a fost dat de la Dumnezeu să însușească această muncă complicată.

MM: De ce credeți că a fost posibilă păstrarea pe termen lung a tradiției țesutului într-un sat bulgăresc?

MP: Acest lucru a fost posibil deoarece și bărbații, chiar fiind implicați în munci constru-

ite deja după principiul sovietic, nu au abandonat activitățile învățate de la tați și bunei. De exemplu, tatăl meu ținea oi; la început de vară oile erau tunse și lâna adusă acasă necesita să fie prelucrată. În aceste munci de procesare lucram și eu: curățam lâna de impurități, o spălam, o scărmanam. În timpul vacanței de vară, primeam de la mama sarcină de a scărmana câte un coș de lână. La etapele mai complicate: torsul lânii, vopsitul sau urzitul războiului, dar și propriu-zis țesutul, nu prea am fost implicate. Părinții ne protejau cumva, nu ne implicau chiar în toate procesele de lucru.

MM: Asta înseamnă că generația dumneavoastră nu mai poate fi considerată purtătoarea cunoștințelor tradiționale ale comunității bulgare?

MP: Da, din păcate nu mai cunoaștem multe lucruri ce ne-ar permite să păstrăm vii practicile. Dacă am încercat să torc lână, nu mi-a reușit ceea ce ține de vopsitul fibrelor din lână. Era un proces complicat și periculos, iar nouă ni se permitea doar să ne uităm dintr-o parte. Nu în ultimul rând trebuie de menționat faptul că activitățile tradiționale au mai avut un rost. În satul nostru, obiectele țesute de femei erau pregătite cu un scop anume. Orice femeie pregătea din timp zestrea pentru fiică: covoare, cergi, saltele, plapume, dar și obiecte necesare pentru „ultimul drum”. Din momentul când toate acestea au putut fi cumpărate din comerț, necesitatea a dispărut, iar împreună cu aceasta a încetat și transmiterea acestor cunoștințe din generație în generație.

Notă:

*Interviu tradus din limba bulgară, realizat de dr. Marina MIRON în cadrul subprogramului de cercetare nr. 010402 „Cultură și politică în contextul schimbărilor regimurilor politice: de la Basarabia românească la Republica Moldova”, desfășurat la Universitatea de Stat din Moldova (2023–2026).